

49e verslag van België, Nederland en Luxemburg aan de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad over de samenwerking op het gebied van buitenlands beleid (1 januari - 31 december 2005)

I. INLEIDING

Net als de voorgaande jaren was 2005 een bijzonder druk jaar voor de Europese Unie. In de loop van het jaar hebben de Benelux-partners – oprichters van de gemeenschappelijke markt en van de Europese Unie – samengewerkt om de weg te wijzen in deze tijden van ingrijpende veranderingen, ook na de periode van zware verdragsonderhandelingen (zoals deze over het ontwerpverdrag tot instelling van een grondwet voor Europa).

Zoals gebruikelijk heeft er in Europees verband op verschillende niveaus regelmatig informeel overleg plaatsgevonden tussen de drie partners om de posities op elkaar af te stemmen en ze zo mogelijk gezamenlijk te presenteren. In de Europese Unie heeft Nederland het voorzitterschap van de Ministerraad aan Luxemburg overgedragen. Deze overdracht heeft geleid tot intensiever overleg tussen de beleidsmakers van beide landen.

De Benelux en de 4 Visegrad-landen hebben hun contacten voortgezet. De aanhoudende belangstelling van deze landen voor dit forum – volledig gedeeld door de Benelux – maakt duidelijk dat de Benelux door andere landen als een voorbeeld wordt gezien.

De Benelux-landen hechten veel belang aan multilaterale fora en hebben ook in 2005 gezamenlijk deelgenomen aan verschillende fora. Tevens plegen de Benelux-partners regelmatig, zij het informeel, overleg met organisaties als de Verenigde Naties.

Voorts blijven de Benelux-landen overtuigd van de noodzaak om hun militaire samenwerking in de toekomst te versterken.

II. DE BENELUX EN DE EUROPESE INTEGRATIE

1. Verdrag tot instelling van een grondwet voor Europa

De staatshoofden en/of regeringsleiders en de ministers van Buitenlandse Zaken van de vijftientig lidstaten van de Europese Unie, hebben op 29 oktober 2004 in Rome het Verdrag tot instelling van een grondwet voor Europa ondertekend.

Deze ondertekening vloeide voort uit het akkoord dat op 18 juni 2004 tijdens de Intergouvernementele conferentie was gesloten na de voorbereidende werkzaamheden door de Europese Conventie tussen februari 2002 en juli 2003.

Eind 2004 is een begin gemaakt met de ratificatie van het verdrag in de verschillende Europese hoofdsteden. Mede als gevolg van het Nederlandse en Franse “nee” stelde de Europese Raad, tijdens de vergadering van 16/17 juni 2005, een reflectieperiode in.

2. Financiële vooruitzichten

Onder het Luxemburgse voorzitterschap van de Raad van Ministers van de Europese Unie is de aanzet gegeven tot de onderhandelingen over het toekomstige financiële kader.

De premiers van de Benelux-landen hebben in de marge van de Europese Raden van 16/17 juni en 16/17 december 2005 met elkaar gesproken. Deze ontmoetingen stonden grotendeels in het teken van de financiële vooruitzichten voor 2007-2013 en waren bedoeld om van gedachten te wisselen en overeenstemming te vinden over de openstaande vraagstukken.

Op 16 december 2005 kregen de Benelux-landen bij hun vierde bijeenkomst tijdens de top van Brussel gezelschap van de Visegrad-landen om standpunten uit te wisselen en op elkaar af te stemmen, aldus een bijdrage leverend aan de gunstige afloop van de Europese Raad.

3. Lissabon-strategie

Voorafgaand aan de Europese Raad in het voorjaar van 2004 had de Benelux reeds een verklaring naar buiten gebracht over de tussentijdse herziening van de Lissabon-strategie in 2005. Bijgestaan door de Visegrad-groep legde de Benelux hierin de nadruk op een efficiëntere uitvoering van de strategie, op concurrentiekracht en innovatie, en op synergieën tussen de drie pijlers van Lissabon (economie, maatschappij, milieu)¹.

¹ Vgl. Raadgevende Interparlementaire Benelux-raad, 10 maart 2003, “Achtenveertigste verslag van België, Nederland en Luxemburg aan de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad over de samenwerking op het gebied van buitenlands beleid”, 1 januari - 31 december 2004

Tijdens de Europese Raad van 22 maart 2005 onder Luxemburgs voorzitterschap is een hervorming van het Stabiliteitspact goedgekeurd en is de Lissabon-strategie aan een tussentijdse evaluatie onderworpen. Door synergieën tot stand te brengen tussen de economische, sociale en milieupijler zijn de prioriteiten van de strategie hierbij meer op groei en werkgelegenheid gelegd.

De eerste ministers van de Benelux-landen hebben elkaar in de marge van de Europese Raad van 22 maart 2005 ontmoet om hun standpunten uit te wisselen en op elkaar af te stemmen. In een verklaring over het Groei- en Stabiliteitspact hebben de drie Benelux-landen hun ingenomenheid betuigd met het akkoord over het pact. Dit akkoord maakte een einde aan de gerezen zorg als gevolg van de discussies over het pact in de twee voorafgaande jaren.

4. Het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid en het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid

Ook in 2005 hebben de Benelux-landen de vooruitgang op het gebied van het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB) ondersteund. Bij de overdracht van voorzitterschap van de EU-Ministerraad tussen Nederland (2^e helft 2004) en Luxemburg (1^e helft 2005) hebben beide landen dankzij onderlinge afstemming voor een naadloze overgang gezorgd. Zo hebben er voorafgaand aan het Luxemburgse voorzitterschap in Den Haag en Luxemburg overlegvergaderingen plaatsgevonden.

In 2004 stond het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid in het teken van institutionele en capaciteitsbeslissingen, met onder andere de oprichting van het Europees Defensieagentschap en van de Civiel-militaire Cel bij de Militaire Staf van de EU, en met de beslissing om de civiele en militaire capaciteit van de EU op te voeren. In 2005 is aan al deze beslissingen uitvoering gegeven. In het kader van zijn mandaat heeft het Luxemburgse voorzitterschap een doorslaggevende rol kunnen spelen om dit proces een impuls te geven.

De Civiel-militaire Cel is sinds 23 mei 2005 operationeel. Tevens zijn de regels voor het functioneren van het Europees College voor Veiligheid en Defensie (ECVD) vastgelegd. Luxemburg heeft voor het tweede opeenvolgende jaar meegewerkt aan de voorbereiding van het door België georganiseerde overleg van het College in Brussel. Het oefenprogramma voor de periode 2006-2010 is goedgekeurd. In het streven naar een grotere civiele en militaire capaciteit is voortgewerkt aan de uitvoering van nieuwe civiele (2008) en militaire (2010) doelstellingen. In het kader van de civiele doelstelling is een ontwerpdocument over crisis responseteams (CRT) uitgewerkt en goedgekeurd.

5. Dialogo met de Visegrad-groep

De Benelux heeft het overleg met de 4 Visegrad-landen (Hongarije, Slowakije, Tsjechië en Polen) voortgezet teneinde na te gaan op welke gebieden deze landen nader tot elkaar zouden kunnen komen. Een geplande ontmoeting in de marge van de informele Europese Raad van Hampton Court in juni 2005 moest op het laatste moment helaas afgezegd worden.

De Benelux- en Visegrad-landen zijn op 16 december 2005 voorafgaand aan de Europese Raad in Brussel bijeengekomen om hun standpunten uit te wisselen en op elkaar af te stemmen, aldus bijdragend aan de gunstige afloop van de top.

Beide zijden hebben het belang onderstreept om deze uitwisseling ook in 2006 voort te zetten.

6. Varia

Net als onder de eerdere voorzitterschappen hebben de Benelux-partners Luxemburg opnieuw in een beperkt aantal voorzitterschapstaken bijgestaan, in Brussel en elders, daar waar de normale regel voorziet dat de dossiers binnen de Trojka van de Europese Unie aan het volgende voorzitterschap worden doorgegeven.

Het hele jaar hebben er in Brussel tussen de Permanente Vertegenwoordigers van de Benelux-landen regelmatig informele contacten plaatsgevonden over de hoofdpunten uit de Europese actualiteit.

III DE BENELUX-SAMENWERKING IN DE MULTILATERALE FORA

1. Verenigde Naties

Het jaarlijkse Benelux-overleg over de kandidaturen voor de verschillende organen, fondsen en agentschappen van de Verenigde Naties heeft op 7 maart 2005 plaatsgevonden in Brussel. Dit overleg heeft tot doel elkaar over de voorgenomen kandidaatstellingen te informeren en hier vervolgens overeenstemming over te vinden teneinde een zo sterk mogelijke Benelux-vertegenwoordiging in de verschillende VN-organen te bewerkstelligen, elkaar te ondersteunen en eventueel gezamenlijk campagne te voeren. Tijdens dit overleg is overeengekomen om met name zes kandidaturen gezamenlijk te steunen:

- de Belgische kandidatuur voor de Commissie Verdovende Middelen;
- de Belgische kandidatuur voor Raad van bestuur van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties;
- de Belgische kandidatuur voor Intergouvernementele Oceanografische Commissie van de UNESCO;
- de Belgische en Nederlandse kandidatuur voor de Raad van de Internationale Maritieme Organisatie;
- de Nederlandse kandidatuur voor de Raad van bestuur van het Internationaal Arbeidsbureau; en
- de Luxemburgse kandidatuur voor het Uitvoerend Comité van de UNESCO.

België, Nederland en Luxemburg zijn verkozen in de hierboven vermelde organen.

Tijdens dit laatste Benelux-overleg van 7 maart 2005 is eveneens uitvoerig gesproken over de roulatie van de zetels binnen de Westelijke Groep in de Mensenrechtencommissie. Nadat Luxemburg had afgezien van de "Benelux-zetel" in de Mensenrechtencommissie voor de periode 2007-2009, heeft België aangekondigd zich voor deze termijn kandidaat te zullen stellen. Op te merken valt dat op de Top van de Verenigde Naties in september 2005, de beslissing werd genomen om een Mensenrechtenraad op te richten, in plaats van de huidige Mensenrechtencommissie.

Het traditionele werkontbijt tussen de drie Ministers van Buitenlandse Zaken van de Benelux in de marge van de ministeriële week van de Algemene Vergadering vond eveneens plaats in september 2005.

Op het humanitair vlak, na Luxemburg in 2001 tot 2003 en Nederland in 2003, heeft België in 2004 te New York en opnieuw in 2004 tot 2005 te Genève, het voorzitterschap van de werkgroep humanitaire verbindingen waargenomen.

2. Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa

Als voorzitter van de Raad van ministers van de Europese Unie heeft Luxemburg de coördinatie tussen de EU-lidstaten bij de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) verzorgd. Het Luxemburgse voorzitterschap heeft zich onder andere ingezet voor een akkoord over de begroting 2005, voor een tijdelijke oplossing rond de verdeelsleutels, voor een consensus over de hervorming van de OVSE, voor een diepgaande discussie over de verkiezingswaarnemingsmissies en voor een onderlinge afstemming van de standpunten van de 25 met het oog op het 13^e Economische forum en de 13^e jaarlijkse veiligheidsconferentie. Tevens heeft het de aanzet gegeven tot een hechtere politiek-militaire samenwerking tussen de EU en de OVSE. In het kader van de EU-coördinatie heeft het Luxemburgse voorzitterschap voor een nauwe samenwerking tussen de Benelux-partners gezorgd.

In 2006 neemt België het wisselende voorzitterschap van de OVSE waar. Zoals gebruikelijk maakte het in 2005 deel uit van de voorzitterstrojka van de OVSE, naast waarnemend voorzitter Slovenië en uittreidend voorzitter Bulgarije.

3. Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

Sinds 2001 voeren de Benelux-landen overleg over aangelegenheden die onder de bevoegdheid van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie vallen. Ook in 2005 hebben de drie landen de nieuwe strategische oriëntaties van de NAVO ondersteund en hebben ze deelgenomen aan crisisoperaties als in Afghanistan.

IV. DE SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN ONTWIKKELINGS-SAMENWERKING EN HUMANITAIRE ACTIES

In 2005 hebben de drie Benelux-landen herhaaldelijk samengewerkt bij het verstrekken van ontwikkelingssamenwerking.

Luxemburg heeft Nederland afgelost als voorzitter van de Raad van ministers van de Europese Unie. Ook op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking heeft deze overgang een intensievere coördinatie tussen de beleidsmakers uit beide landen met zich meegebracht. De noodzaak hiervan deed zich des te sterker voelen bij het opstarten van humanitaire acties na de tsunami op 26 december 2004.

De bijeenkomsten van de Raad (algemene zaken en buitenlandse zaken + ontwikkeling), zowel de formele als de informele, gingen telkens gepaard met het traditionele coördinatieontbijt tussen de Benelux-landen.

Tijdens de Ministerraad van november 2005 (algemene zaken en buitenlandse zaken + ontwikkeling) hebben de drie ministers voor Samenwerking onder leiding van het Belgische Benelux-voorzitterschap een gezamenlijk voorstel over de migratie- en ontwikkelingsvraagstukken ingediend. De directeurs-generaal voor samenwerking zullen zich tijdens hun eerste vergadering onder het Oostenrijkse voorzitterschap van de Europese Ministerraad, in de eerste helft van 2006 over een gecoördineerde tekst buigen.

Op initiatief van de Permanent Vertegenwoordiger van Nederland bij de Verenigde Naties in New York hebben de ministers voor Samenwerking elkaar tevens gesproken tijdens een werkontbijt in de marge van de VN-top van september 2005, vijf jaar na de millenniumtop en de goedkeuring van de millenniumdoelstellingen.

Voorts hebben het Belgische en Luxemburgse agentschap voor ontwikkelingssamenwerking, de BTC en Lux-Development, in de geest van het overleg en de verklaring van het Forum van Parijs in maart 2005 over de harmonisatie en de kwaliteit van ontwikkelingssamenwerking hun samenwerking en ideeënuitswisseling onverminderd voortgezet.

V. MILITAIRE SAMENWERKING

Op initiatief van Luxemburg is het stuurcomité van de militaire staven van de Benelux-landen op 23 maart 2005 in Groothertogdom Luxemburg bijeengekomen.

Tijdens deze bijeenkomst hebben de vertegenwoordigers van Nederland, België en Luxemburg gesproken over de samenwerking, de nieuwe overlegstructuur en de verdieping en verbreding van de verschillende samenwerkingsvormen.

Ze zijn overeengekomen de Benelux-activiteiten weer een impuls te geven en hebben besloten om het akkoord uit 1987 over het functioneren van de Benelux aan te passen aan de nieuwe defensiestructuren van de drie landen. Het gewijzigde ontwerpakkoord zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan de ministers van Defensie van de drie landen.

Tevens is er overeenstemming bereikt over het interne overlegmechanisme van de drie landen.
